

Almindelige Delfiner (*Delphinus delphis*) i indre danske farvande

Af Thyge Jensen & Carl Chr. Kinze

I 2003 og 2004 oplevede vi i Danmark, at delfiner af arten "Almindelig Delfin" i længere perioder tog ophold på tilsyneladende udvalgte lokaliteter i indre danske farvande. Gennem Fiskeri- og Søfartsmuseets/ Saltvandsakvariets monitorings- og formidlingsprojekt "Sæler og Hvaler i Danmark" indløb et stort antal observationer af delfinerne gjort af lystsejlere, strandgæster, færgebesejninger m.v., og på baggrund af disse informationer giver artiklen en oversigt over delfin-begivenhederne de to år. Der gives ikke svar på de mange spørgsmål, der er fremkommet vedr. den tilsyneladende mere og mere hyppige tilstedeværelse af eksotiske hvaler i vore farvande, men i artiklen trækkes nogle centrale problemstillinger ud til overvejelse. Endelig sætter artiklen begivenhederne på delfinfronten ind i en historisk kontekst.

Fortsættelsen af "Fokus på Hvaler i Danmark"

Efter "Fokus på hvaler i Danmark"s ophør 1. feb. 2003¹ valgte Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg at fortsætte projektet på lavt blus - forstået på den måde, at hjemmesiden blev opretholdt sammen med indsamlingen af mere særegne informationer og observationer gjort af havpattedyr i vore farvande - især af hvaler.

Dette var et heldigt valg, for følgende sommer og efterår optrådte et par finhvaler i vore indre farvande og netop hjemmeside-projektets muligheder for, at sejlere og strandgæster kunne aflevere observationer samt få informationer tilbage via samme hjemmesides daglige opdatering bevirkede, at det lykkedes at indsamle et så omfattende datamateriale, at vi kunne skrive en meget præcis og veldokumenteret beretning om et besøg af fremmede hvaler i vore indre farvande.²

I året 2004 optrådte der igen nogle af de mere end 20 meter lange finhvaler i de indre farvande, men som helhed kom året til at stå i den Almindelige Delfins tegn. Da der også forekom Almindelige Delfiner året inden - i 2003 - har vi valgt i artiklen at tage disse med - således at der ikke er huller i delfin-føljetonen siden "Fokus på Hvaler"s afrapportering af marsvine-, delfin- og hvalsituationen for årene 2000-2002.³

Af de mange forskellige arter i delfinfamilien var det Almindelig Delfin (*Delphinus delphis*), der opholdt sig (og sikkert stadig opholder sig) i farvandene indenfor Skagen. Navnet har den fået som en oversættelse af det engelske "common dolphin", men på dansk kan det være vildledende at omtale den som "almindelig delfin". Derfor vil vi i det følgende skrive "almindelig" med stort, når det er en del af artsnavnet for at skelne, om ordet anvendes som en del af artsnavnet eller som adjektiv. Navnet "delfin" vil blive anvendt for arten "almindelig delfin" i efterfølgende tekst. Når vi i artiklen anvender ordet delfin, mener vi altså arten *Delphinus delphis*, og når vi sætter det i citationstegn er der tale om mulige Almindelige Delfiner.

Hændelser i 2003 og 2004

Egentligt begynder delfinåret 2003 sørgeligt, da en død delfin i april måned bliver fundet i Roskilde fjord. Dyret var noget henfalden og det må formodes, at have ligget i vandet i længere tid, måske helt tilbage fra december 2002, hvor en anden delfin var blevet fundet ved Frederikssund tæt derpå. De to delfiner havde muligvis svømmet sammen, idet der lokalt var forlydender om observation af to delfiner i farvandet i december 2002.

Roskilde-delfinen var i normal foderstand. I maven fandtes et 5-krone stort mavesår med tilhørende maveorme, men ellers ingenting. Dyrets længde på 171 cm svarede stort set til Frederikssund-delfinen, der målte 167 cm.

Så er der ro på delfinfronten indtil d. 21. juni 2003 igen med en lidt trist historie, hvor Falck i Århus må aflive en delfin ved Tangkrogen ud for Marselisborg. Delfinen var forsøgt genudsat flere gange, men dyret vendte hver gang tilbage til stranden, hvor den efterhånden blev mere og mere skadet af at ligge i brændingen. Delfinen blev afhentet af Fiskeri- og Søfartsmuseet og obduceret, og en mulig årsag til dyrets svækkelse var, at delfinen var angrebet af parasitter i svær grad. Mavesækken var tom for fiskerester, men fyldt med maveorm.

Endelig d. 22. juni 2003 dukker de første meldinger om levende og frit svømmende delfiner op. Observationerne kommer fra Øresund - fra skibe i farvandet mellem Ven og Saltholm. Fra Sundet indløber der i løbet af sommeren mange næsten enslydende beretninger om nærkontakt med delfinerne, og følgende oplevelse gjort fra en sejlbåd søndag d. 30. juni, 2003 er ganske rammende for mange af beretningerne: *Ganske få minutters sejlads udenfor Ålaboderne bag Hven, gjorde en delfin opmærksom på sig selv, ved at bryde det spejlblanke Øresund med et blås. Klokken var ca. 14.00 og efter ganske kort tid, stødte en ny delfin til. Den, der var kommet først, lagde sig lige under stævnen, og blev stort set liggende der den næste halve time. Den sidst tilkomne delfin lagde sig mellem kølen og roret, lige i skruevandet, og når den kom op for at trække luft, kunne man se flere gamle ar, og et enkelt friskt på ryggen lige efter blåshullet, skaderne kunne sagtens stamme fra skrueblade, hvis den altid lagde sig derned ved skruevandet. Den sidst tilkomne delfin var større end den første. Begge delfiner fulgte os, lige til vi drejede lidt, så svømmede de lidt rundt, og den med arrene på ryggen kom så springende, den sprang ud af vandet, og smed sig ned på siden, dette gjorde den 4-5 gange inden den nåede båden, hvor den dykkede ned, kom op på den anden side i et kæmpespring, og smed sig ned, så vandet stod ind over os. Den ville bare sige farvel, og begge delfiner fortsatte sydpå og forsvandt. Dette var en herlig oplevelse fra Øresund.*⁴

Almindelige delfiner i Øresund d. 15. august 2003. Foto: Anders Lind-Hansen

Den sidste delfin-indberetning fra Øresund er fra d. 11. september kl. 19.30, hvor to delfiner deltager i en aftensejlads for lystbåde ud for Vikhög nord for Malmø.

Dagen inden - d. 10. sep. 2003 - blev en delfin observeret i Århus Bugt. Også den var "deltager" i en kapsejlads, hvor delfinen demonstrerede den velkendte adfærd med at svømme skiftevis på den og på den anden side af båden afvekslende med lynhurtige spurt ret frem foran skibene.

2. oktober, 2003 har en skipper på en af Kaløvig Bådelaug's sejlerskole store vanskeligheder med at fastholde elevernes opmærksomhed under årets sidste undervisningssejlads. Hans beretning lyder som følger: *"Det var så den sidste skolesejlads i år med det sidste hold. Jævn vind, ingen bølger. Båden hed "Miss Kalø" og er en af Kaløvig Bådelaug's sejlerskole både. Ved Studstrupværket i Kaløvig så vi et "marsvin" Jeg forklarede eleverne, at den formentlig ville komme hen til os og være sammen med os op til 5 min. Den kom. Men efter kort tid var jeg klar over, at det ikke kunne være et marsvin. Jeg har set mange marsvin, men ikke som dette. Der var meget hvidt under bugen. Mere end 1,7m. Det svømmede på kryds og tværs af båden. Med enorme accelerationer, svømmede foran båden, svømmede ved siden af båden, under båden. Når vinden flovede, og vi sejlede langsomt, så svømmede den sammen med skibet. På en meters afstand lige så langsomt, så vi kunne sidde og se på den. Når den åndede, sendte den vandstøv op i hovedet af os. (dens udåndings luft lugter ikke). Pludselig kunne den accelerere fra 3 til 30 knob med nogle voldsomme haleslag. 50m. i bådens sejlretning, for så at vende om og komme tilbage. Den svømmede under båden 2 meter fra båden, 2m. på tværs foran båden, hvis den var ved at blive sejlet ned, kunne den accelerere, som var det en stor laks, der skulle springe. Den legede med os i 1 til 1½ time. Det er ikke nemt at lave struktureret undervisning med sådan en legekammerat, men vi fik alle en stor oplevelse. Da jeg ikke kender andet, så sagde jeg at det var en hvidnæse. Den var meget hvid under bugen, med skarp aftegning, men dens rygfinne var meget trekantet. Jeg håber at I kan hjælpe med at bestemme arten, når I ser et billede af ryggen med finne. (Var det en almindelig delfin?). Jo sandelig der var en af eleverne der havde et digitalt kamera med, så snart han sender billederne til mig skal jeg nok sende dem videre. Det var en dejlig afslutning på efteråret 2003. Solnedgangen var skøn, vinden forsvandt og vi padlede båden hjem i Kaløvig Bådehavn.⁵*

Resten af sensommeren 2003 - indtil tidligst d. 12. oktober 2003, opholder en delfin sig i Kalø Vig (der bliver ikke på noget tidspunkt set mere end ét dyr af gangen), hvor den opsøger og følger med fiskerbåde og sejljoller i op til 1½ time ad gangen. 12. oktober, 2003 slutter delfinsagaen i Århus Bugten for denne gang, og vi har ikke siden modtaget rapporter om delfiner i dette farvand.

Strandet delfin i Vadehavet

Også fra den jyske vestkyst er der i perioden enkelte beretninger om delfinobservationer, og 20. september, 2003 strander en delfin ca. 12 sømil inde i Vadehavet tæt ved Låningsvejen - vejen mellem Mandø og Jylland, som kun er farbar ved lavvande. Strandingen sker på faldende vand, og den ene af denne artikels forfattere - der blev tilkaldt - vurderede, at delfinen ville have meget vanskeligt ved at overleve indtil næste højvande, hvorfor det blev besluttet af aflive dyret.

Historien blev lagt ud på hjemmesiden hvaler.dk, hvilket afstedkom et par e-mails om, at vi i Jylland vist var lidt hurtige til at aflive dyr i nød. Andre steder i verden eksisterer der store beredskaber, hvor man prøver at genudsætte strandede havpattedyr, så hvorfor ikke i også Danmark? Hvorfor genudsatte vi ikke bare delfinen?

De løftede øjenbryn var selvfølgelig forståelige og legale, men i begrundelserne for at aflive delfinen straks ligger egentlig en udmærket redegørelse for de mange overvejelser, man ofte må igennem, når man står ved et nødstedt havpattedyr på stranden. Baggrunden for beslutningen om at aflive delfinen skal derfor kort gennemgås her.

Hvis vi kigger alene på hensynet til balancen i den vilde natur og til delfinbestanden ville en genudsætning ikke tjene noget formål. I den store verden er delfiner ikke truede, så verdens bestand af delfiner ville altså ikke blive påvirket af, om vi aflivede dyret, eller om vi satte det ud igen. Også af hensyn til det nødstedte dyr ville et

redningsforsøg med genudsætning være problematisk, men der ville i den aktuelle situation være tre muligheder.

Vildtkonsulent Jeppe Ebdrup afliver strandet delfin i Vadehavet. Foto: Thyge Jensen

Første mulighed ville være at lade dyret ligge en vandtid over indtil næste højvande kl. ca. 22.00, men sandsynligvis vil dets skind og hud blive kraftigt slidt med formodede smerter og skader til følge, på grund af dyrets paniske bevægelser. På den delfin, der standede ved Århus d. 21. juni var meget af huden på forlufferne allerede slidt af, da dyret blev aflivet.

Ved det følgende højvande ville det være mørkt, så det ville have været meget vanskeligt for redningsfolkene at orientere sig i forhold til prieler, render, faskingårde og til de smalle men dybe åbninger i sidstnævnte, ligesom det ville give problemer i mørket at guide delfinen hen til det laveste punkt på Ebbevejen (delfinen lå mellem Låningsvejen og Ebbevejen). Skulle det lykkes, at få delfinen over på sydsiden af Ebbevejen, ville den stadig skulle tilbagelægge en distance på ca. 12 sømil gennem det topografisk kaotiske Vadehav, inden den ville nå ud i Nordsøen. Blot at lade den ligge og håbe på at den selv fandt ud ville - efter vores mening - have været dyreværns-mæssig forkert

Anden mulighed ville være at slæbe dyret på en presenning de ca. 3 sømil gennem Vadehavsmudderet ud til Østerdyb mellem Mandø og fastlandet - at bære den ville være vanskeligt i det bløde slik. Dels ville det nemt komme til at tangere dyrplageri at slæbe en hval, dels ville der være et problem at få den uskadet over Ebbevejen, og dels ville det være tvivlsomt, om den ville kunne finde fra Østerdyb og ud i Nordsøen.

Tredje mulighed ville være, at transportere dyret over land til dybere vand. Problemet her ville bl.a. være

at finde et egnet sted til genudsætningen på den jyske vestkyst. Både Havneby på Rømø og Esbjerg Havn ligger inde i Vadehavet, og risikoen for, at dyret fra disse havne ikke ville kunne finde ud i Nordsøen, ville være tilstede. En mulighed ville også være, at sætte delfinen ud direkte fra stranden på Rømø, men selv om jeg ikke husker vindretning og -styrke for denne dag, ville det nok have været vanskeligt, at få guidet hvalen sikkert gennem brændingen ud over revlerne. At finde og entrere med et skib ville give store tidsmæssige og logistiske problemer i forbindelse med etablering af indretninger ombord til forsvarlig opbevaring af en levende delfin. Ligeledes ville det have været et problem på forsvarlig kort tid at fremskaffe bil, udstyr og folk til på en dyreværns-mæssig forsvarlig måde at transportere en delfin over land.

Ved en bedømmelse af de tre muligheder bør man yderligere være opmærksom på nogle veterinære problemer, da vi kan formode, at en delfin, der strandet, er svækket - evt. af sygdom. Vi kender problemet i forbindelse med sæler, hvor der på den jyske vestkyst aflives et halvt hundrede "strandede" sæler hver vinter - ca. 85% med kraftige angreb af lungeorm. Derfor vil det være uansvarligt og inhumant, at bringe en strandet hval tilbage i havet uden en forudgående veterinær undersøgelse af dyret, og faciliteter til en sådan undersøgelse er ikke tilstede i Danmark.

Den amerikanske dyrlæge Joseph R. Geraci, der har beskæftiget sig indgående med hvalstrandinger⁶ påpeger i en af sine publikationer, at de indre organer hos hvaler - så som leveren - meget tidligt holder op med at fungere i forbindelse med strandinger. Altså foreligger risikoen for, at man genudsætter et dyr, hvor muskulaturen fungerer, men hvor hvalen er dødsdømt.

Brutalt sagt kan det at skubbe en strandet sæl eller en hval ud i vandet igen, svare til at man prøver at redde en fugl, der ligger på jorden, ved at kaste den op i luften.

Endelig - set gennem human-etisk/emotionelle briller skulle delfinen selvfølgelig have været reddet. Vi gjorde os også overvejelser om dette, men i vore beslutning valgte vi at give disse hensyn - hensyn alene til vore egne følelser - tredje prioritet.

Vinteren 2003/2004 byder på et lille intermezzo med delfiner ved Helsingør. 28. dec. 2003 bliver Fiskerimuseet ringet op af en lystfisker, der pilker torsk tæt ved midtfarvandsbøjen "M 4" 1,3 sømil NØ af Kronborg. Lystfiskeren fortæller om en flok delfiner, der følger båden (antallet blev desværre ikke oplyst), og under samtalen tilbyder han 'lige at holde mobiltelefonen ud over stævnen og optage en lille videosekvens af delfinerne, så vi kan bestemme arten'. Fagre nye elektronik!

8. jan. 2004 bliver en flok delfiner - 6 til 9 dyr - observeret i samme farvand fra en lystfiskerbåd. Delfinerne lægger den sædvanlige adfærd for dagen, hvor de følger med skibet, men mister interessen, når båden ligger stille, for at der kan fiskes.

Ny residens

Herefter skifter delfinerne tilholdssted, hvis det da er de samme. Den lodretstribede rød/hvide midtfarvandsbøje "M 3" ud for Kronborg skiftes ud med den gule specialafmærkning "Fl.Y.3s", der leder de dybtgående skibe ind til Fredericia Havn, i Tragten nordøst for havnen. To fiskere opsøges d. 14 feb. 2004 af delfinerne, og dagen efter har fiskerne medbragt et videokamera og får optaget nogle meget flotte sekvenser med to dyr.

Ca. 14 dage senere, d. 27. feb. 2004, møder en havjæger ud for Skærbæk havn ved Kolding Fjords udmundning to marsvin - 'for hvad skulle det ellers være?'. Jægeren skriver at "...marsvinene opførte sig som legesyge hundehvalpe, men i vandet"⁷, så mon ikke vi må formode, at det har været delfiner og ikke marsvin havjægeren blev forfulgt af?

Denne hændelse er tilsyneladende begyndelsen på det efterfølgende 6 måneder lange delfinbesøg i farvandet ud for Skærbæk og Børup Sande ved Kolding Fjords udmundning i Lillebælt. Vi springer yderligere 14 dage frem, og d. 12. april, 2004 - indløber første rapport om delfinernes forkærlighed for den gule

specialafmærkning ved havbruget midt mellem Skærbæk Havn og Børup Sande. Denne bøjle bliver tilsyneladende det faste holdepunkt i delfinernes tilværelse den næste 12 måned - indtil først i juni, 2004.

Et syn, der kom til at præge farvandet ud for Børup Sande, sommeren 2005: Delfin ved havbrugets gule specialafmærkning. Foto: Børge Madsen, 14. april, 2004

Efterhånden som skipper får poleret glasfiberen og mor får støvsuget hynderne kommer lystbådene i vandet, og fra nu af begynder der at komme mange udførlige og minutiøse indberetninger om Skærbæk-delfinerne. Beretningerne er næsten enslydende og kan sammendrages således:

Delfinerne cirkler omkring bøjen i få meters afstand, og når en båd nærmer sig, svømmer de skibet i møde og følger det videre ud til en afstand af ca. 200 meter fra bøjen. Her vender de om, og svømmer tilbage til bøjen og genoptager cirklingen.

Også fra land har man mulighed for at følge delfinerne. Der er kun 300 meter fra "delfin-sømærket" og ind til en offentlig strand, hvor man fra den høje bakke fint kan overskue farvandet og delfinerne, og der indløber nogle meget udførlige og præcise observationer gjort gennem teleskop fra stranden.

Efterhånden som trafikken af lystbåde omkring bøjen øges, begynder delfinerne at ignorere dem. De opsøger og følger nu ikke så hyppigt lystbådene, men bliver tæt ved bøjen. Selvom der kan være trængsel af skibe ved sømærket, synes deres tilstedeværelse ikke at genere delfinerne.

Der var tæt trafik omkring det sorte kryds, sommeren 2004. De sejlene var hensynsfulde, og de mange både syntes ikke at genere delfinerne. Foto: Anders Lind-Hansen, 10. maj 2004.

.... og således forløber sommeren. En af de få variationer sker da Vejle Amts miljøskib "Thyra" d. 7. juni 2003 lader ankeret gå ud for Skærbækværket. Få minutter efter opsøges skibet af en af delfinerne, der tilsyneladende kaster sin kærlighed på ankerkæden.

Heller ikke kapsejladserne forbigår delfinernes opmærksomhed, og fra en sejlsarrangør modtager vi følgende beretning: *Skærbæk Bådeklub havde i weekenden den 5 - 6 juni 2004 et optimistjolle-stævne med ca. 80 jollesejlere fra det meste af det sydlige Jylland og Fyn. Om søndagen var banen udlagt ud for Skærbæk lystbådehavn. Alle de børn, deres joller, hvide sejl og masser af plasken i vandet var åbenbart ikke til at stå for, den berømte Skærbæk delfin skulle ud at blande sig i optimist feltet. Dette blev en meget stor oplevelse for de fleste af børnene, samt selvfølgelig også forældrene, der var på følgebåde samt dommerbåden. Tilholdsstedet for det meste af dagen var ankertovet til dommerbåden, især en blå fender der var udlagt som markering af ankertovet var en yndet objekt at springe over. Men delfinen blandede sig også mellem jollerne, især når de enkelte sejladser skulle startes, kom den ud blandt jollerne, så tæt at børnene næsten kunne røre ved den. Delfinen blev blandt børnene det meste af dagen, indtil sulten igen fik den til at fortrække over til ørreddammene.*⁸

14 dage senere er der igen optimistjollestævne og historien gentager sig: *"Delfinen er nu så populær blandt Skærbæks optimister, at de har kaldt sig "Skærbæk Dolphins.""*

Sidst i juni måned begynder delfinerne at opsøge andre bøjer i farvandet. De store indsejlingsbøjer til

Skærbækværkets havn er en overgang populære, men også små garnbøjer med ankertov af nylon bliver midlertidige domiciler - og selv små fortøjningsgajer helt inde på lavt vand er i perioder opholdssteder for en enkelt delfin.

Omkring 20. juli, 2004 flytter delfinerne længere ind i Kolding Fjord - til Strandhuse på fjordens nordside, hvor den ene tager ophold ved en fortøjningsbøje helt inde på lavt vand. Farvandet omkring Strandhuse bliver "opholdsfarvand" i hvert fald indtil 2. august, men 8. august er de tilbage i yderenden af fjorden, hvorfra vi får følgende beretning fra Børup Sande: *Jeg kom desværre sent hjem søndag eftermiddag, men fik at vide, at der havde været en delfin ved min bøje det meste af eftermiddagen, og en periode endda to. [...]. Da jeg kom hjem var der stadig én delfin, og den tog en tur næsten helt ind, ca. 10 m fra vores bro, hvor den svømmede rundt og besigtigede 3-4 små bøjer, der ligger helt inde på omkring 1 m vand. På en stor del af den tur, svømmede den med rygfinnen over vandet og stak så lige åndehullet op en gang imellem. Var den gået dybere, ville den også være stødt på bunden. I al den tid, jeg iagttog den, svømmede den meget roligt og adstadigt uden de store akrobatiske opvisninger.*⁹

3 dage senere - 11. august, 2004 - oplever en morgenbader en enlig delfin næsten samme sted, og dette bliver den seneste helt sikre observation af levende delfiner gjort i farvandet. 20. august indløber også en sikker delfinobservation fra området, men desværre fra stranden. En hun på 182 cm. og en vægt på 70 kg. bliver fundet død ved Hagenør øst for Skærbæk, og det vurderes, at delfinen har været død i et par uger. Delfinen er i skrivende stund endnu ikke obduceret.

Død delfin skyllet ind ved Hagenør, ca. 1 sømil NØ af Børup Sande.

Foto: Anders Lind-Hansen, 20. august 2004.

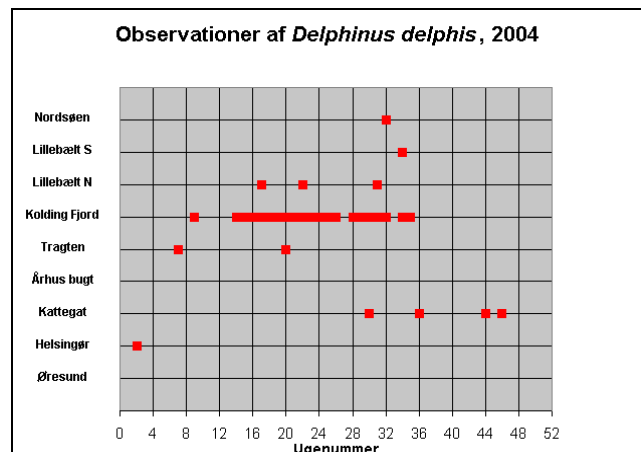
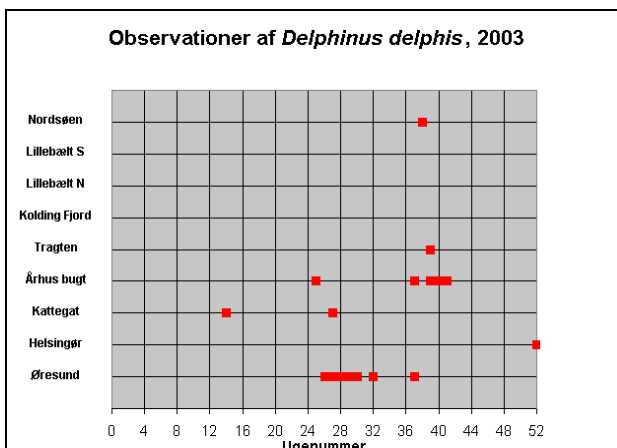
Dagen efter, at den døde delfin bliver fundet ved Skærbæk, ses en flok på mellem 6 og 10 delfiner i det sydlige Lillebælt mellem Als og Ærø. Beskrivelsen af delfinernes adfærd er næsten enslydende med de ovenstående øjenvidneberetninger fra Øresund, Kalø Vig og Kolding Fjord.

Fra nu af

begynder det at blive sparsomt med observationer. 24. august, 2004 rapporteres om to legende delfiner ud for Hagenør, og 7. sep. 2004 meldes om to delfiner, der leger i strømhvirvlerne ved Snoghøj gamle færgested tæt ved den gamle Lillebæltsbro. Ved ingen af de to observationer har der været tale om "kontakt" mellem delfin og observatør, og muligheden for, at det kan have drejet sig om fouragerende marsvin foreligger.

Året afsluttes med delfiner i Kattegat d. 5. september, og både 30. oktober og 10. november melder fugleobservatører på Glibjerg Hoved i Nordsjælland om delfiner - på førstnævnte dato om en flok på tre. Så er der fred og ro på delfinfronten resten af året.

Uger med observation af Alm. delfin, 2003 & 2004

Observationerne, marsvin eller delfin?

Ganske naturligt er mange observatører gået ud fra som givet, at de småhvaler, de har set, har været marsvin. Sidder man hjemme i sin stue og hører klapren af hove ude på vejen, kan det selvfølgelig godt være en zebra,

Delfin og marsvin set fra båd ned i vandet. Foto: Anders Lind-Hansen

men sandsynligheden taler for, at det en hest. Man kan nemt se forskel på delfin og marsvin, hvis man er tæt nok på, men det, som helt tydeligt har overbevist de mange observatører om, at det nok ikke var marsvin, har været dyrenes adfærd.

Vi har både billeder og film af marsvin, der "bowrider" - svømmer lige foran skibet - så også de kan finde på det, men det er sjældent. Imidlertid har vi ingen dokumentation for, at marsvin laver høje spring ud af vandet, ligesom delfinerne ofte gør.

De ofte meget lange strækninger, hvor delfinerne har fulgt bådene, har yderligere givet de sejlene gode muligheder for at studere dyrenes udseende nøje. Således må det fastslås, at det datamateriale, der er tilgængeligt "Sæler og Hvaler" er meget pålideligt, hvad angår artsbestemmelsen. En anden tilsyneladende sikker måde at sondre mellem de to arter på, er at marsvin ikke, så vidt vi har kendskab til, har taget varigt ophold i umiddelbar nærhed af bøjer eller ankerkæder.

Samtidige observationer

Indsamlede observationsdata viser, at der har været adskilte flokke eller adskilte flokke og enkelt dyr i de indre farvande i 2004. 10. maj fra kl. 13:05-13:30 observeres en flok på 3-4 delfiner ved Trelde Næs - pynten der

adskiller Tragten og Vejle Fjord, og samme dag kl. 11:45 og i tidsrummet 14:15-14:30 er der melding om delfiner ved Børup Sande. Afstanden mellem de to lokaliteter er ca. 12 sømil, og den mindste tidsforskel er 45 minutter, hvilket nødvendiggør en gennemsnitlig svømmehastighed på 16 knob, hvis der skulle være tale om de samme individer.

30. maj, 2004, kl. 11:15 observeres en flok på 4 dyr i Bredningen nord for Brandsø i Lillebælt, og samme dag observeres kl. 10:00, 12:10 og kl. 13:00 en enkelt delfin ved Børup Sande. Afstanden er ca. 10 sømil, så heller ikke her kan der være tale om samme dyr.

Et helt sikkert bevis på adskilte dyr får vi 25. juli, 2004, hvor en flok af ukendt størrelse observeres i Kattegat mellem Gilleleje og Anholt, samtidigt med, at der opholder sig en delfin ved Strandhuse i Kolding Fjord.

I alle tre tilfælde handler det om en enlig delfin i Kolding Fjord-farvandet samtidigt med, at der ses delfinflokke på angiveligt 6-10 dyr - tilsyneladende på rejse - i andre farvande.

Delfinernes størrelse

Der har fra observatørernes side været store forskelle i angivelsen af delfinernes længde, hvilket er forståeligt, da det er uhyre vanskeligt at bedømme størrelse på noget, der kun har havet som baggrund og bølgerne som størrelsesreference.

På de dødfundne og de aflivede delfiner har vi selvfølgelig præcise mål, men længdefordelingen af disse delfiner giver ingen formodning om, at delfinerne, der har optrådt i vore farvande, skulle være et særligt ungt eller gammelt segment af populationen.

Findested	Længde	Køn
Frederikssund	167 cm.	F
Roskilde Fjord	171 cm	F
Tangkrogen	212 cm.	M
Brejning, Vejle Fjord	228 cm.	M
Låningsvejen	181 cm.	M
Hagenør	182 cm	F

Observationslokaliteterne

I årene 2003 og 2004 er der tre - til nød fire - lokaliteter, hvor man kan fastslå, at delfinerne har taget ophold. De øvrige steder, hvor delfiner er blevet observeret, har de tilsyneladende blot været på gennemrejse. De tre opholdssteder er Øresund, Kalø Vig, Kolding Fjord og evt. Øresundstragten nord for Helsingør.

Når delfinerne har opholdt sig på disse lokaliteter i en periode, må det have haft en anledning. Denne årsag kan man ligesom med finhvalerne i 2003 tolke enten positivt, således at stedet enten har været gunstigt, og at delfinerne har tilvalgt stedet evt. på grund af gode fourageringsmuligheder eller også kan årsagen have været negativ - at delfinerne er blevet "indfanget", - at de har ikke kunnet finde videre. Uanset hvad årsagen måtte være, er det påfaldende at især to af disse populære delfin-lokaliteter er sammenfaldende med de lokaliteter, hvor finhvalerne opholdt sig. Den mest besøgte finhvalelokalitet var netop farvandet ud for Skærbæk og Børup Sande i Kolding Fjords yderende - præcist det samme vand som delfinerne boltrede sig i.

Hvad er det, som gør farvandet ud for Børup Sande attraktivt, eller hvad er det, som indfanger og fastholder, delfiner og hvaler her? Vi kender ikke svaret, men også fra 1923 og 1939 er der beretninger om "delfiner" og finhvaler ud for denne strand.

Flokstørrelser

De indrapporteringer, hvor der angives en flokstørrelse på mere end fire dyr, er alle ved observationer gjort udenfor de faste opholdssteder, og hvor delfinerne tilsyneladende har været på rejse. Den største flok, der er indrapporteret, er angivet til at ligge på 6-10 dyr. Til sammenligning er det ikke ualmindeligt at man på de åbne oceaner kan træffe delfinflokke på op til flere hundrede dyr.

På de faste opholdssteder har individtallet typisk kun været én eller to. Dog melder en observatør på land, at have set tre delfiner på én gang ud for Børup Sande, og samme person mener i øvrigt, at der er fire tilstede ved den gule specialafmærkning på samme tid. Fotodokumenteret er dog kun to delfiner på samme tid ved den gule bøje.

To delfiner uddykket på samme tid ved Børup Sande. Foto: Anders Lind-Hansen, 17. april, 2004

Fouragering - mågesjov

Et af de store spørgsmål, som også er vigtigt for at kunne vurdere årsagen til delfinernes tilstedeværelse, er om dyrene fouragerer og i hvilken grad. Der er ikke på noget tidspunkt indberettet om, at delfiner direkte er set æde fisk, men der er indirekte indikationer. Fra snurrevodskutteren FA 50 "Ingrid" af Sønderkov meddeles d. 21. april, 2004 at mågerne følger efter delfinerne. Dette kan tyde på, at delfinerne jager fiskene op til overfladen, hvor mågerne kan fange dem. Samtidigt meddeles der fra kutteren, at der er mange stimefisk - sandsynligvis brislinger eller tobis - at se på ekkolodet. "Mågesjov" ses ofte i forbindelse med fouragerende marsvin.

Et citat fra en Børup Sande observation: *I dag (søndag d. 9/5) var der en lille flok måger, 6-8 stykker, der fulgte med tæt over delfinen.*¹⁰

Dagen efter d. 10.maj, 2004 oplever en kystfisker under fiskeri efter hornfisk fra kysten, at det gode fiskeri brat stopper efter et besøg tæt på land af 3 - 4 delfiner.

Igen dagen efter - d. 11. maj, 2004 - er der en observation, der giver mistanke om fouragering: *Det så ud, som om den var på jagt efter fisk. Den var meget uberegnelig, og derfor svær at fotografere. Ærgerligt nok, for den lavede adskillige fine spring. Den var en stor del af tiden tæt fulgt af et par måger, der så ud til at håbe på, at der skulle falde lidt føde af til dem.*¹¹

Hos alle de undersøgte aflivede eller dødfundne delfiner var mavesækken tom og uden fiskerester, hvilket naturligvis skyldes, at disse delfiner har været svækkede, og at de ikke har ædt i en periode.

Adfærd - ankerkæderne

Delfinerne, der opholder sig på samme lokalitet i en periode, har som tilholdssted valgt flydende sømærker eller ankergajer, og et skema med sikre observationer ser således ud:

Sommeren, 1990	Testbøje ca. 16 sømil N for Gilleleje
Januar 2001	Vestbøjen 0,4 sømil vest for Vens nordvestspids
Januar 2001.	Midtfarvandsbøjen "M 5" SØ for Helsingør

Juni/juli 2003	Vestbøjen ca. 2 sømil vest for Landskrona
Oktober 2003	Gule fortøjningsbøjer i Løgten Bugt i bunden af Kalø Vig
Januar 2004	Midtfarvandsbøjen "M 4" NØ for Helsingør
Februar 2004	Gul specialafmærkning Ø for Fredericia
Marts 2004	Vestbøjen "Flessingen" nord for Fænø Kalv
Apr. - juni 2004	Gul specialafmærkning ud for Skærbæk
Juli 2004	Indsejlingsbøjerne til Skærbækværket
Juli 2004	Garnbøjer ud for Skærbækværket
Juli/aug., 2004	Fortøjningsgajer ud for Strandhuse og Børup Sande

De fleste observationer fortæller ikke noget om, at delfinerne skulle røre ved kæderne til bøjerne, men i enkelte indberetninger bemærkes dette som i følgende beretning fra Børup Sande d. 15. juli, 2004: *Delfinen er igen ved min ankerbøje og har været der siden ca. 10:30 (klokken er nu ca. 13:00). Den holder sig det meste af tiden tæt til kæden, gnider sig op ad den og skubber til den, så den flere gange har flyttet båden op mod en meter.*¹²

Ligeledes er der beretninger fra stranden om, at man i havblik har set delfinen ved bøjen, og at bøjen er set "hoppe op og ned".

Hvorfor delfinerne opholder sig tæt på bøjerne eller gajerne, har vi ingen forklaring på. En teori, der har været fremme, går ud på, at delfinerne gnubber sig op af ankerkæderne for at slippe af med hudparasiter, men på ingen af de dødfundne eller aflivede delfiner har vi fundet parasitter i skindet.

Da den ene af artiklens forfattere havde mulighed for at observere Skærbæk-delfinerne fra båd søndag d. 18. april, 2004 kunne delfinernes ekkolokaliseringsslyde tydeligt høres ved hjælp af en nedsænket hydrofon, og man må formode, at en svær jernkæde, der

hænger fra en bøje ned gennem en ellers tom vandmasse, med en delfins ører må "ses" som en tyk og kraftig kridtstreg på en ellers sort tavle. Et sømærke med kæde og ankerblok vil for en delfin være en markant og "iørefaldende" geografisk lokalitet. Hvad delfinerne så skal bruge et sådan "geografisk fikspunkt" til er uvist.

Delfin ved miljøskibet "Thyra"s ankerkæde ud for Skærbækværket. Foto: Erik Pedersen, 7. juni, 2004

Yderligere kompliceres tingene af, at delfinerne i Kolding Fjord, da de

efterhånden bliver mindre trofaste overfor sømærket ud for Børup Sande bøjen, begynder at opsøge netbøjer og ankerbøjer, der er forankrede med nylontov, som giver et noget mere utydeligt ekko end de store bøjers jernkæder..

Adfærd - svømmehastighed

Delfinernes svømmehastighed har kunnet måles ret præcist i de tilfælde, hvor dyrene har "bowridet" eller svømmet fast ved siden af skibet med samme hastighed som dette.

Citat fra observation 6. juli, 2004: *Vi sejlede bl.a. ud fra Kolding Fjord og forbi Skærbæk, hvor vi over en strækning på ca. 2 sømil blev tæt fulgt af den lysegrå delfin (?). Den var hele tiden i tæt kontakt med båden (vi*

loggede fast 8 knob for spiler) - den legede med båden.¹³

Y og et andet citat: *Søndag den 25. juli var jeg og min kone på vej i en 35 fods sejlbåd fra Gilleleje til Anholt. Der var ret høje bølger (1-2 meter) og vind på 10-12 m/sek. fra sydvest. Båden sejlede 7-8 knob.[.....] De fulgte os i 15 til 30 minutter.*¹⁴

Mere vanskeligt er det at vurdere hastigheden, når delfinerne spurter, men uden tvivl er delfinerne i stand til at komme op på anseelige hastigheder.

Citat fra 27. feb., 2004: *De var uden tvivl fuldvoksne, og svømmede vel med en fart af 10-15 knob. Formentlig kunne de let have svømmet hurtige.*¹⁵

Citat fra 2. oktober, 2003: *Pludselig kunne den accelerere fra 3 til 30 knob med nogle voldsomme haleslag. 50m. i bådens sejlrretning, for så at vende om og komme tilbage.*¹⁶

Adfærd - aktivitet

Det kan vække undren, at delfinerne hele tiden er så aktive, og at de tilsyneladende frådser med energien. Under et besøg ved den ene af Skærbækværkets indsejlingsbøjer d. 12. juli, 2004 med miljøkutteren "Anton" kunne vi konstatere, at alle delfinens uddykninger bestod af høje spring: Dette må have krævet store energiressourcer at gennemføre i hele det tidsrum af ca. 2 time, hvor kutteren opholdt sig ved bøjen.

Høje spring du af vandet ved indsejlingsbøje til Skærbækværket. Foto: Ole Bang Nielsen, 12. juli. 2004

Kun ganske få observatører melder om delfiner i ro - og dog. 20. april, 2004 kl.08.00 observerer man i Tybrind Vig fra kutter FA 50 "Ingrid" en delfin, der ligger stille i vandoverfladen i ca. 1 minut med rygfinnen oven vande, hvorefter den løfter halen op af vandet og dykker. Og et citat fra Børup Sande:

*"...delfinen havde totalt ændret adfærd. Nu var den meget rolig og kredsede ganske tæt omkring bøjen hele tiden. Den gnubbede sig på kæden så bøjen raslede og drejede rundt. Det var let at komme helt tæt til den. På et tidspunkt stod den helt lodret lige under bøjen, med snuden op under den."*¹⁷

Adfærd - kontaktsøgning

I næsten alle beretninger fra sejlen har delfinerne været opsøgende og har fulgt skibene i op til 12 time. Overfor mennesker, har delfinerne tilsyneladende været uinteresserede og mere reserverede og ikke ladet sig berøre, som det kendes med Øresvinene (*tursiops truncatus*) fra andre steder i verden.

En meddelelse fortæller om 15. juli, 2004: *Jeg prøvede at tage våddragt på og hoppe ned til den. Den svømmede så en 5-10 m væk og holdt sig der, til jeg kravlede op på båden igen, så var den straks helt henne ved bøjen igen.*¹⁸

En anden har følgende historie fra d. 2. aug. 2004: *Den var i et vældigt humør, sprang op af vandet, slog med halen og underholdt os længe. Vores datter var i vandet, og det virkede ikke, som om det generede den, den*

snurrede rundt om hende et par gang, men fandt så større interesse i vores ankerkæde.¹⁹

Hvaler er - bortset fra domesticerede hus- og kæledyr - de eneste dyr, der søger kontakt med mennesker. Måske er det derfor, at mange tillægger dem en særlig intelligens. Deres "leg" - her forstået som en adfærd, der ikke umiddelbart tjener noget formål for dyrets overlevelse - er ganske givet med til at forstærke denne opfattelse.

Tamme eller kontaktsøgende delfiner kendes fra hele verden, men oftest drejer det sig om Øresvin - den delfinart der under navnet "flipperdelfin" oftest optræder i delfinrier verden over. Ved Monkey Mia i Shark Bay på den australske vestkyst er der siden 1960'erne optrådt tamme "flipper-delfiner", der svømmer helt ind på lavt land, hvor de opsøger de badende. I Irland findes en meget berømt "flipper-delfin", der siden sinde 1984 har holdt til i havneindløbet til Dingle Harbour på Irlands vestkyst. "Tamme" Almindelige Delfiner kendes dog også bl.a. fra Danmark, hvor en eller flere Almindelige Delfiner i 2001 holdt til ved Klintholm Havn på Møn (se nedenfor).

Hvorfor var (er?) delfinerne her?

Vi ved det ikke. En mulig forklaring kan være, at den stigende havtemperatur og evt. periodiske indstrømninger af atlantisk vand har ændret sammensætningen af fiskefaunaen i vore farvande i en for delfinerne gunstig retning. I observationsperioden er der således meldt om store sardinforekomster i indre danske farvande, ligesom bl.a. tilstedeværelse af rød mulle samt yngel af tyklæbet mulle, peger på en faunaændring i retning af flere arter fra varmere havområder. En anden mulighed kan være, at delfinbestanden i Atlanterhavet er øget i antal, således at mindre gunstige delfinhabitater nu inddrages som levested. Endelig er der den mulighed, at delfiner altid har været her, men at det først er nu, at vi er blevet opmærksomme på dem. En mistænkelig observations til havs ville for 10 år siden ikke komme videre end til kajkanten og ikke til offentlighedens kendskab, men i dag, hvor alle - også ombord på lystbådene - har mobiltelefoner, og hvor der nu findes et observationsnetværk (www.hvaler.dk), vil en sådan observation hurtigt ligge på nettet og inspirere andre til øget opmærksomhed.

Delfiner i Øresund NØ af Ven. Foto: Henrik Gram Rasmussen, juni, 2003

Alligevel er det tvivlsomt, om de altid har været her - i hvert fald ikke med den adfærd, vi har oplevet især i sommeren 2004. Hvis et sådant spektakulært sommerophold på samme lokalitet skulle have fundet sted indenfor de seneste 50 år, ville vi sandsynligvis kunne have fundet det omtalt i aviser eller billedblade.

Altså - de seneste års delfinoptrin er et nyt - evt. nyopdaget - fænomen i den danske natur. Et nyt naturfænomen man kan være heldig at opleve, hvis man er på det rigtige sted på det rigtige tidspunkt. Et naturfænomen, der er med til at gøre de unikke danske farvande og havområder endnu rigere som natur²⁰.

Tidligere forekomst af Almindelig Delfin i danske farvande

Som følgende historiske gennemgang vil vise, har der altid med mellemrum optrådt delfiner, herunder også Almindelige Delfiner i vore indre farvande. Kigger vi på delfinforekomsterne over tid, falder det i øjnene at afstanden mellem perioder med hyppigere forekomst af Almindelig Delfin bliver kortere og kortere jo mere vi nærmer os vores egen tid og måske hænger perioderne endda sammen.

5000 før vor tidsregning: Jordfund

Almindelig Delfin er adskillige gange dokumenteret i "arkæologisk kontekst", dvs. at der er udgravet knogler af denne art på en række stenalderbopladses især fra Ertebølletiden eller Atlantisk Tid for 9.000 til 5.000 år siden. På denne tid var der øget atlantisk påvirkning af havmiljøet og dermed større indstrømning af varmere og mere

saltholdigt vand til de indre danske farvande. Fundene er fordelt over hele landet: Dyrholmen nær Hørning i Sønderhald Kommune, Flynderhage nær Malling i Jylland, Kildegård nær Undløse på Sjælland, og Roholm i Gamborg Fjord på Fyn.

1763-1865: Usikkerhed om forekomst

Der er ingen sikre angivelser af Almindelig Delfin fra denne periode, hvilket muligvis skyldes forvekslinger eller sammenblandinger med andre delfinarter - især med hvidnæsen.

Den tidligste henvisning til forekomst af "*Delphinus delphis*" i danske farvande er fra Pontoppidans "Danske Atlas" fra 1763, og i 1776 er den ligeledes opført i O. F. Müllers liste over danske dyr "Prodromus Zoologicus Danicus". Udover det videnskabelige navn er der ingen yderligere oplysninger, og da dette navn dengang blev anvendt i flæng om flere af de delfinarter, vi kender i dag, er der ikke med sikkerhed bevis for tilstedeværelse af Almindelig Delfin.

Melchior²¹ omtaler i 1834 arten under navnet "*springer*" sammen med de øvrige "*almindelige delfiner, der have den [snuden] langagtig og fladtrykket, saa at den ender sig som et slags næb*".

Desværre er beskrivelsen og henvisningerne en sand sammenblanding af elementer fra flere forskellige af nutidige delfinarter, og derfor må oplysningen om, at netop arten *Delphinus delphis* forekommer i Kattegat regnes som ret usikker.

Ifølge Tauber²² skulle to delfiner af arten *Delphinus delphis* være harpuneret ved Hellebæk på Sjællands nordkyst i vinteren 1855. Oven i købet havde han kranierne af dem i sin besiddelse, men på grund af et meget anspændt forhold til Zoologisk Museums daværende stab (der var medskyldig i at Taubers doktorafhandling blev afvist), blev det aldrig undersøgt, om det nu vitterligt var denne art eller om det var en anden.

Aalborg Stiftstidende beretter om en "delfin" på seks danske fod (ca. 1,8 m) der strandede i Aalbæk Bugt i midten af januar 1861, men vi kan selvfølgelig ikke på det givne grundlag vide, om det nu også var en almindelig delfin. Delfinen blev vist frem i Aalborg, og det kan ikke udelukkes, at der findes optegnelser bevarede, der muliggør en sikker artsbestemmelse.

November 1865: Det første uomtvistelige fund

En delfin, der løb ind på stranden ved Glatved nær Grenå i de sidste dage af november 1865, er den første utvetydigt dokumenterede almindelige delfin fra dansk kyst. Zoologisk Museum fik underretning herom og professor Reinhardt²³ foretog en grundig opmåling og undersøgelse af dyret. Dyret blev også fotograferet, og på grundlag af fotografierne blev der fremstillet en smuk akvarel af delfinen. Spørgsmålet er så, om den unge han var den eneste almindelige delfin i de danske farvande på dette tidspunkt, og en grundig granskning af landets aviser fra denne periode vil måske kunne få flere fund eller mulige observationer frem i lyset.

Denne farveakvarel af den "første" danske Almindelige Delfin fra Glatved Strand ved Grenaa i 1865. (Zoologisk Museums arkiv)

1866-1936: 70 år uden forekomst?

Efter 1865 gik der åbenbart mere end 70 år uden forekomst af Almindelige Delfiner i danske farvande. Den "delfinfrie" periode er efter alt at dømme en fejltagelse, da der er adskillige fund og fangster af og rapporter om uspecificerede "delfiner" fra de mellemliggende år, der godt kunne have tilhørt arten Almindelig Delfin. I april

1883 fangede man således to "springere" af uoplyst længde ved Dyngby, i august 1893 fik Zoologisk Museum underretning om endnu en "springer" fra Hals med en længde på 62 fod (ca 2 m) og i december 1895 endnu en ved Hadsund på 6 fod. I 1900 sås en meget stor delfinflok mellem Meelse Klint og Falken i Øresund. I midten af juli 1916 sås en flok "grindehvaler" i Randers Fjord, og i december 1923 var der et par springere i Lillebælt ved Middelfart. I november 1925 sås 3 delfiner ved Bramsnæs i Isefjorden, og året efter harpuneredes en i Holbæk Fjord. I april 1927 rapporteredes om en "delfin" fra Bogense og i august 1929 blev en anden "delfin" fanget ved Samsø. I 1935 fangede man 6 "delfiner" ved Dråby nær Ebeltoft.

Udover disse usikre Almindelige Delfiner med sikre lokaliteter er der også sikre Almindelige Delfiner fra usikre danske lokaliteter. Svendborg Zoologiske Museum har et delfinkranium, der tilgik Fyns Stiftsmuseum i august 1915, og til Landbohøjskolen blev der i januar 1922 indsamlet et delfinkranium "fra Kvægtorvet".

1937-1952: Delfiner, delfiner, delfiner .... , men hvor mange?

I starten af august 1937 blev der fundet to næsten skeletterede Almindelige Delfiner ved Blåvand Fyr, og i årene umiddelbart efter blev der observeret "delfiner" forskellige steder i de indre danske farvande, bl.a. i Kolding Fjord og mellem Als og Fyn, hvor dyrene jævnligt fulgte færger mellem Fåborg og Mommark.

Året 1939 blev et helt ualmindeligt delfinår i de indre danske farvande, i hvert fald blev man i dette år for alvor opmærksom på, at der faktisk svømmede en del "delfiner" rundt i de danske farvande. Dette år opholdt en eller to "delfiner" sig i længere tid ved Chr. d. X's Bro over Alssund og udviklede sig nærmest til at blive en turistattraktion. Man kaldte dem "Jacob" og "Jacobine". Museumsinspektør Jens Raben Petersen var så betaget af "Jacob", at han flere gange tegnede den til forskellige festlige anledninger, også mange år efter "Jacob"s bortgang. Rabens tegning viser en lettere stiliseret delfin med et tydeligt næb og med en hvid stribe på siden.

Der var også "delfiner" ved Middelfart og i Mariager Fjord. Vi kan kun med sikkerhed sige, at det fåtal af kranier, der i dag findes i museernes samlinger (bl.a. fra Mariager Fjord), faktisk var Almindelig Delfin, men om alle andre også var det, må forblive en hemmelighed, så længe der ikke dukker enten billeder, tegninger eller præparater op.

Den 8. august 1941 omkom en Almindelig Delfin på to meter ved Koldkjær Strand nord for Hals efter at være havnet inden for inderste revle. Kraniet blev ifølge aviser tilbudt Zoologisk Museum i København, men her findes det ikke. Museet har sandsynligvis af økonomiske årsager nok måttet takke nej, men måske findes kraniet stadig lokalt.

Mange "delfiner" skulle være omkommet i farvandet syd for Læsø som følge af isvinteren 1940/41. Ved Vrøj i Sejro Bugten blev der ligeledes fundet en 2 m lang "delfin", om det så var en Almindelig Delfin, vides ikke.

I 1945 blev en Almindelig Delfin fanget ved Bønnerup på Djurslands nordlige kyst, som man troede var en hvidskæving. Juli samme år opholdt en "delfin" sig i Svendborg Sund, og året efter var der en i Lammefjorden..

I 1947 var der atter "delfiner" i Mariager Fjord, og et enkelt individ endte på Zoologisk Museum. I 1949 blev tre Almindelige Delfiner fanget ved Brøndby Strand i Køge Bugt og atter upåset taget for at være hvidskævinger. B endnu en forveksling mellem de to delfinarter, der ikke ligner hinanden særlig meget, men begge har gullige farvetegninger langs siden. Den ene af de tre Almindelige Delfiner var drægtig med et fuldbåret foster på 82 cm.

I 1952 blev en Almindelig Delfin fundet ved Store Sjørup på Djursland nordkyst og samme år sås "delfiner" syd for Langeland.

1953-1978 : Ny periode uden almindelige delfiner?

Fra 1953 til 1978 er der ingen meldinger om hverken strandede eller observerede Almindelige Delfiner. To fund, der tidligere regnedes for være Almindelige Delfiner, er blevet underkendt. Fra 1955 et individ fra Sæby, der efter al sandsynlighed har været en hvidnæse, og fra 1967 et individ fra Vejby syd for Thyborøn, hvor et billede har afsløret, at der i stedet var tale om en almindelig næbhval.

Dog kan man atter dykke ned i bunken af uspecificerede "delfiner" og her fra december 1954 finde en

mulig forekomst fra Borrevejle i Roskilde Fjord. Der var her tale om en "næbhval" på 2 m. Vi må nok fortolke den uautoriserede brug af dette navn derhen, at dyret havde et velafsat næb og dermed har det med stor sandsynlighed været tale om en "delfin". Muligvis skal endnu et delfinfund fra Sejrøbugten i 1977 føjes til listen.

1978-82: Delfiner igen-igen

Den 3. april 1978 fandt man en 196 cm lang "delfin" 500 m sydøst for Helnæs Fyr. Næbbets længde på 15 cm og et tandantal på 45 i hver kæbehalvdel taler for Almindelig Delfin. Desværre synes hverken billeder eller kraniet at dyret at eksistere mere.

I oktober 1979 blev der iagttaget en delfin ud for Ålsgårde på Sjællands nordkyst. Billeder taget af søværnets overvågningstjeneste viser, at det var en Almindelig Delfin. I 1980 strandede en Almindelig Delfin ved Bohuslän-kysten i Sverige og i 1982 sås en "delfin" springe foran en af storebæltsfærgerne.

1990: En enkelt ensom delfin ud for Gilleleje?

Den 16. juni 1990 blev personalet fra Marinbiologisk Laboratorium i Helsingør opmærksom på en enlig delfin, der holdt til ved en "HAV-90 testbøje" ca. 30 km nord for Gilleleje. Det viste sig at være en Almindelig Delfin, og da testbøjen besøgte regelmæssigt, kunne delfinens færden også studeres nærmere. Sidste observation er fra den 11.10. 1990, hvorefter dyret efter næsten fire måneder på samme sted valgte at blive mindre og mindre stedbunden.

1993-1999: Ny delfinperiode?

I 1993 blev der fundet individer af Almindelig Delfin både på Ven i Øresund og ved Heiligenhafen på den holstenske østersøkyst. Det er svært at forestille sig, at der inden for samme år ikke også har været gæster i indre danske farvande, der foreligger bare ikke nogen dokumentation.

Først i 1996 dukker der atter Almindelige Delfiner op i danske farvande, denne gang i Sønderborg Bugt og i Flensborg Fjord. Disse delfiner "overvintrede" åbenbart inde i Østersøen og blev i marts og april 1997 observeret i Kielerfjorden og i Fehmarn Sund. Et af dyrene fra Kiel havde et tydeligt hak i rygfinnen og viste sig således at være en genganger fra Flensborg Fjord fra året før. Sommeren 1997 blev to Almindelige Delfiner fundet ved Ålandsøerne, og måske var det de samme individer, der endte deres dage helt oppe i det finske øhav.

I 1998 og 1999 kunne man følge et artspar - 1 Almindelig Delfin og en Stribet Delfin fra Oslofjorden ned langs den svenske Kattegatkyst og videre ind i Østersøen til Gdansk bugten hvor dyrene til sidst blev fundet strandet. Dyrene må nødvendigvis være svømmet igennem danske farvande.

2000-2002: "Fokus på hvaler i Danmark"

I årene 2000-2002 foregik der i forbindelse med projektet "Fokus på Hvaler i Danmark" en mere systematisk indsamling af observationer af marsvin foruden delfiner og hvaler i danske farvande. Dette afstedkom en række delfinobservationer, hvor den første var fra 27. december 2000. Det drejede sig om 2 - 4 Almindelige Delfiner i farvandet mellem Saltholm og Malmø. Indtil 10. feb., var der regelmæssige observationer i farvandet, men herefter drog delfinerne nordpå til Helsingørområdet, hvorefter de tilsyneladende forsvandt. Først i april dukkede delfinerne igen op i Øresund foruden langs den nordøstsjællandske kyst.

I begyndelse af maj, 2001 sås Almindelige Delfiner ud for Klintholm Havn på Møn, og samtidigt indløb rapporter fra Kalundborg Fjord og det nordlige Lillebælt - altså måtte der være Almindelige Delfiner forskellige steder på samme tid. Fra sidst i november, 2001 sås igen en delfin ved Klintholm, og 30. nov. fulgte den i 16 timer efter en fiskerbåd for til sidst at følge med ind i havnen, hvor den optrådte med spring ud af vandet. Ved Klintholm fulgte en eller flere delfiner visse helt bestemte fiskerbåde ud og ind af havnen, så delfinerne har åbenbart været i stand til at genkende skibene på den individuelle lydsignatur, der skabes af skrog, maskine og skrue. Fra året 2002 er der ingen bekræftede observationer af Almindelige Delfiner.

Delfiner i de indre danske farvande

Delfinerne hører til tandhvalerne og udgør blandt disse deres egen familie (*Delphinidae*) med 35 forskellige arter²⁴. Der er forskel på den zoologiske term "delfiner", og det man folkeligt forstår ved delfiner, og videnskabeligt omfatter delfinerne således også spækhuggere og grindehvaler, der af de fleste opfattes som hvaler. De "rigtige" delfiner er dem, der springer ud af vandet og som har et tydeligt næb. En anden fællesbetegnelse for dem er derfor også "springere".

I de danske farvande er der registreret fem arter af "springende" delfiner. Det er arterne Hvidnæse, Øresvin, Almindelige Delfin, Hvidskæving og senest i 1998 også Stribet Delfin.

Af de 35 delfinarter i delfinfamilien er dog kun godt halvdelen af dem "rigtige" delfiner, der hyppigt hopper helt ud af vandet eller som rider på bovbølgen foran stævnen på hurtiggående skibe. Disse "springere" kendes også på deres spidse hoved, der har et tydeligt næb, og videnskabeligt betegnes disse arter som en underfamilie af egentlige delfiner (*Delphininae*).

En enkelt delfinart, Hvidnæsen (*Lagenorhynchus albirostris*), yngler med stor sandsynlighed i den danske del af Nordsøen og Skagerrak og er med 70 % af samtlige kendte danske delfinfund den suverænt hyppigste. Sjældent og eksotisk bliver Hvidnæsen først inde i Østersøen.

Hvidskævingen (*Lagenorhynchus acutus*) er en oceanisk art, der lever i den tempererede Nordatlant og til tider kommer ind til den danske skagerrak- og nordsøkyst, men ejendommelig nok, bortset fra en massiv forekomst i 1942, ses den næsten aldrig i Kattegat og i Østersøen.

Øresvinet (*Tursiops truncatus*), som de fleste mest kender fra delfinarierne, har en klumpet forekomst langs kysterne. Frem til ca 1950 var den almindelig i den sydlige Nordsø, og i de senere år har arten atter spredt sig ind i Nordsøen, denne gang via Skotland fra nord.

Selvom Øresvinet har en lidt sydligere udbredelse, så er det især forekomsten af Almindelig Delfin (*Delphinus delphis*) og Stribet Delfin (*Stenella coeruleoalba*), der står for det eksotiske islæt i den danske fauna (disse arter kommer langvejs fra) og tydeligst tegner de såkaldte delfinperioder.

Stribet Delfin regnedes tidligere som en rent subtropisk art, der ikke forekom nord for 50° N, men arten er siden 1967, da den første af arten blev set i Nordsøen, blevet mere og mere hyppig nord for 50° N - ikke kun i Nordsøen og Østersøen, men også længere mod nord ved Islands, Færøernes, Skotlands og Norges kyster. I 1998 strandede et ungt dyr på den danske Skagerrakskyst og i 2001 blev et dyr observeret sydøst for Anholt.

I perioderne 1900-1915 og 1935-1952 var der hyppige delfinobservationer i danske farvande, og man er tidligere automatisk gået ud fra, at samtlige dyr var Almindelige Delfiner. Imidlertid er der et muligt fund af Stribet Delfin fra år 1900, og fra slutningen af 30'erne foreligger tegninger af dyr, der bedre ligner Stribede Delfiner end Almindelig Delfiner.

Summary

During 2003 and 2004 a number of common dolphins (*Delphinus delphis*) payed the Inner Danish waters a visit. The animals extensively took residence seemingly at sites of their "own choice". "Seals and whales", the monitoring and public education project of the Fishery and Maritime Museum received a large number of sightings from yachtsmen, beach travellers, and ferry-boat crews enabling the present overview on common dolphin occurrences and their special behaviour. The dolphins dwelled in the Sound, the Bight of Århus, and eventually in the Kolding Fjord, enduring approximately 6 months at this latter locality. The dolphins readily approached vessels following them up to 12 hrs at a time. At their localities of "residence" dolphins were always spotted very closely to floating buoys. Further noteworthy, three of the dolphin localities matched the fin whales localities of 2003. The overview does not attempt to explain the apparently increasing occurrence of exotic whales and dolphins in Inner Danish waters but offers a list of questions to be discussed for further reflection. Finally a comparative historic review of common dolphin occurrences in Danish waters is provided.

Noter:

---

¹ Carl Chr. Kinze og Thyge Jensen: Mere fokus på hvaler i Danmark. Sjøæk'len. 2000

² Thyge Jensen, Carl Chr. Kinze og Ragnhild Skov: Finhvaler i danske farvande 2003, Sjøæk'len, 2003

³ Carl Chr. Kinze, Thyge Jensen og Ragnhild Skov: Afsluttende rapport fra projektet Fokus på hvaler i Danmark 2000-2002, Biologiske Skrifter, nr. 2, Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg

⁴ Lene Petersen

⁵ Hans Peter Hansen, Sejlerskolen, Kaløvig Bådelaug

⁶ Joseph R. Geraci, Valerie J. Lounsbury: Marine Mammals Ashore, A field Guide for Strandings,

⁷ Søren Reinholdt Hansen, Skærbæk

⁸ Poul Erik Pedersen

⁹ Henrik Christensen, Børup Sande

¹⁰ Henrik Christensen, Børup Sande

¹¹ Preben Toft, Esbjerg

¹² Henrik Christensen, Børup Sande

¹³ Mette Andersen, Taulov

¹⁴ Gorm Boa

¹⁵ Søren Reinholdt Hansen, Skærbæk

¹⁶ Hans Peter Hansen, Sejlerskolen, Kaløvig Bådelaug

¹⁷ Henrik Christensen, Børup Sande

¹⁸ Henrik Christensen, Børup Sande

¹⁹ Astrid Schack Olldag, Kolding

²⁰ Uanset om delfinerne fortsat vil optræde i vore farvande i årene fremover, skal man dog være opmærksom på, at de tilsyneladende er uegnede til at leve i farvande, der om vinteren risikerer at fryse til. En episode i Vejle Havn fra feb. 2001, hvor en delfin blev fanget i havnebassinet, da isen lukkede, viser dette. Delfinen sprang igennem isen for at komme op og få luft, men efterhånden som frosten tog til, og isen blev tykkere, blev dette uladssigørligt. Et par måneder efter, da isen igen var ude af havnen, blev en noget henfalden delfin fundet på en stenmole i havnebassinet - sandsynligvis den delfin, der tidligere havde forsøgt at bryde isen.

²¹ H. B. Melchior var professor og overlærer ved Herlufsholm Skole. I 1834 udkom hans "Den danske Stats og Norges Pattedyr" posthumt. Den første samlede oversigt over danske pattedyr.

²² P. Tauber var naturvidenskabelig kandidat og udgav i 1880 den første oversigt over "Forekomsten af Havpattedyr ved dansk Kyst" i Geografisk Tidsskrift.

²³ J. Th. Reinhardt var zoologiprofessor ved Zoologisk Museum

²⁴ Se evt. Carl Chr. Kinze: Havpattedyr i Nordatlanten, Gads Forlag, 2001